

SPRAWNOŚCI PRZYRODNICZE

(wersja skierowana do pilotażu z dnia 22.06.2020 roku)

W SPRAWNOŚCIACH PODSTAWOWYCH:

EKOLOG/ EKOŁOŻKA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:	Powiązanie ze stopniem
*	Rozumie, że człowiek swoimi decyzjami wpływa na środowisko. Stosuje podstawowe nawyki proekologiczne w sytuacjach domowych. Zachowuje się odpowiednio podczas kilkugodzinnego pobytu na łonie natury.	
1.	Znam zasady segregacji odpadów w swoim miejscu zamieszkania. Segreguję zgodnie z nimi odpady w domu, szkole i harcówce.	
2.	Podczas zakupów korzystam wyłącznie z wielorazowych toreb.	
3.	Przez okres trwania próby raz w tygodniu podejmowałem/am przynajmniej półgodzinną aktywność na łonie przyrody (w parku, lesie, na łące itd.), stosując się do zasad właściwego zachowania w terenie (m.in. zostaw to, co znajdziesz, w stanie nienaruszonym, zachowaj ciszę, niech natura ma głos, rozpalaj ogień tylko tam, gdzie jest to dozwolone).	ochotniczka/ młodzik
4.	Nauczyłem/am się dokonywać obserwacji dzikich zwierząt w sposób bezpieczny i nieingerujący w ich życie. Wykazałem/am się tymi umiejętnościami podczas wycieczki, rajdu lub biwaku.	
**	Propaguje w swoim otoczeniu świadomość, że człowiek swoimi decyzjami wpływa na środowisko. Stosuje podstawowe nawyki proekologiczne w domu i na wycieczce. Zachowuje się odpowiednio podczas całodziennego pobytu na łonie natury.	
1.	Korzystałem/am regularnie z wielorazowej butelki na wodę, nie kupując wody w jednorazowych, plastikowych butelkach, o ile nie było to absolutnie konieczne, przynajmniej przez 3 miesiące.	
2.	Korzystałem/am wyłącznie z wielorazowych naczyń i sztućców na biwakach, imprezach szkolnych i harcerskich przez minimum 3 miesiące.	tropicielka/ wywiadowca
3.	Przez okres trwania próby odpowiednio pozbywałem/am się swoich odpadów podczas wędrówek w terenie – korzystałem/am z wielorazowej torby na odpady oraz zakopałem/am we właściwy sposób nadające się do tego odpady biologiczne.	

4.	Opowiedziałem/am innym (np. członkom swojego zastępu) o tym, kiedy można spotkać podloty oraz młode innych gatunków (np. zające, sarny) oraz dlaczego należy pozostawić je w spokoju tam, gdzie są. Wyjaśniłem/am, w jakich sytuacjach należy pomóc rannemu lub zagrożonemu zwierzęciu oraz zademonstrowałem/am, jak należy wezwać pomoc. Zapisałem/am w telefonie komórkowym numer do najbliższego ośrodka rehabilitacji dzikich zwierząt (lub analogicznej instytucji).	
***	Rozumie zależności pomiędzy człowiekiem a środowiskiem na przykładzie śladu węglowego. Stosuje zaawansowane nawyki proekologiczne. Zachowuje się odpowiednio podczas weekendowego pobytu na łonie natury.	
1.	Wzięłem/wzięłam udział w kilkudniowej wyprawie z nocowaniem na łonie przyrody. Nauczyłem/am się odpowiednio załatwiać swoje potrzeby fizjologiczne, będąc w terenie.	pionierka/ odkrywca
2.	Wiem, co to jest rezerwat przyrody, park narodowy i park krajobrazowy. W czasie harcerskich wędrówek odwiedziłem/am jeden z parków narodowych lub krajobrazowych.	pionierka/ odkrywca
3.	Dowiedziałem/am się, czym jest globalne ocieplenie, jakie są jego przyczyny oraz prognozowane konsekwencje. Poznałem/am pojęcie śladu węglowego, opowiedziałem/am o stosowanych we własnym życiu działaniach na rzecz jego zmniejszenia (np. dojeżdżanie do szkoły rowerem lub komunikacją miejską, stosowanie różnych sposobów oszczędzania energii). W trakcie trwania próby wyrobiłem/am w sobie nowy nawyk zmniejszający emisję gazów cieplarnianych.	samarytanka/ ćwik
4.	Dowiedziałem/am się, jaki wpływ na środowisko wywieram podczas wypraw, wycieczek, obozów, biwaków na łonie przyrody. Poznałem/am podstawowe techniki minimalizacji tego wpływu. Kompletuję własny ekwipunek, mam przynajmniej jedną pomocną w tym rzecz (np. sprzęt do hamakowania, wielorazowy worek na resztki/odpady, worki lub pojemniki zabezpieczające żywność przed dostępem dzikich zwierząt, sprzęt do gotowania, składana miska do mycia).	samarytanka/ ćwik
5.	Wykonałem jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Znalazłem/am ulubioną formę spędzania czasu na łonie natury. W trakcie trwania próby poświęcałem/am jej w sumie minimum 4 godziny w miesiącu. ▪ Zaangażowałem/am się w projekt dotyczący ochrony przyrody. 	
****	Rozumie i propaguje świadomość najważniejszych zależności pomiędzy człowiekiem a środowiskiem na przykładzie śladu wodnego. Stosuje i propaguje zaawansowane nawyki proekologiczne. Zachowuje się odpowiednio podczas pobytów na łonie natury.	
1.	Poznałem/am podstawowe problemy związane z dostępem do wody pitnej (w tym problem jej niedoboru) na świecie i w Polsce. Wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> – Poznałem/am różne sposoby pozyskania lub uzdatniania wody pitnej w terenie (destylacja, filtry osobiste, filtracja i uzdatnianie chemiczne itp.). Podczas wędrówki zastosowałem/am jeden z nich. – Przeprowadziłem/am akcję szerzenia dobrych praktyk w zakresie gospodarowania wodą, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ oszczędzania wody, 	

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzenia deszczówki do podlewania roślin, ▪ niekoszenia trawników, tworzenia łąk kwietnych zamiast trawników, niepodlewania ogrodu/trawnika w ciągu dnia (w największym słońcu). 	
2.	Dowiedziałem/am się, czym jest i skąd bierze się mikroplastik oraz oceaniczne „wyspy śmieci”. Wprowadziłem/am w swoim życiu przynajmniej jedną wymierną zmianę wpływającą na zmniejszenie ilości mikroplastiku, np. niekupowanie produktów zawierających mikrogranulki (m.in. past do zębów, peelingów i chemii gospodarczej) lub stosowanie się do wskazówek prania ubrań ze sztucznych włókien.	
3.	Dowiedziałem/am się, gdzie znaleźć rzetelne informacje na temat ekologii i ochrony środowiska. Nauczyłem/am się korzystać z tych źródeł w razie potrzeby i poleciłem/am je innym.	
4.	Znam i stosuję zasady ekologicznego obozowania. Wdrażam w nie młodszych od siebie harcerzy, pomagając im w ekologicznym obozowaniu/biwakowaniu.	harcerka orla/ harcerz orli

W POZOSTAŁYCH SPRAWNOŚCIACH:

PRZYRODNIK/ PRZYRODNICZKA

Wskazówki dla drużynowego: Powyższe zadania powinny być realizowane w warunkach terenowych. W wyjątkowych przypadkach (np. braku możliwości obejrzenia niektórych zwierząt w naturze) mogą być realizowane z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych (filmów, zdjęć).

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
*	Rozpoznaje najpopularniejsze rośliny i zwierzęta leśne. Opiekuje się roślinami domowymi.
1.	Rozpoznałem/am podstawowe jadalne rośliny leśne (borówka, poziomka, malina, jeżyna, orzechy laskowe).
2.	Rozpoznałem/am zwierzęta dziko żyjące w Polsce: sarny, jelenie, dziki, łosie, żubry, bobry, wilki. Co najmniej dwa z nich widziałem na własne oczy.
3.	Podczas spaceru po lesie lub innym terenie zielonym rozpoznałem/am po sylwetkach, korze i liściach 8 rodzajów drzew (np. dąb, brzozę, klon, leszczynę, wierzbę, topolę, lipę, sosnę, świerk, jodłę, modrzew).
4.	Przez przynajmniej 2 miesiące hodowałem/am własną roślinę, obserwując jej wzrost.
**	Rozpoznaje rośliny, zwierzęta i grzyby leśne. Obserwuje dziką przyrodę w sposób bezpieczny dla siebie i natury. Hoduje rośliny domowe.

1.	Rozpoznałem/am przynajmniej 5 roślin i grzybów niebezpiecznych lub trujących (np. konwalia majowa, barszcz sosnowskiego, wawrzynek wilczytyko, pokrzyk, wilcza jagoda, trzmielina). Opowiedziałem/am innym jak postępować i pomóc komuś w przypadku spożycia/kontaktu z nimi.
2.	Rozpoznałem/am żmiję, odróżniając ją od innych polskich węży oraz jaszczurek beznogich (padalców).
3.	Wykonałem/am jedno z poniższych zadań : a) Przesadziłem/am 5 roślin doniczkowych. b) Wyhodowałem/am roślinę z nasiona. c) Założyłem/am ogród dla owadów zapylających. d) Zasadziłem/am 5 drzew.
4.	Zbudowałem/am oraz zainstalowałem/am bezpieczną oraz odpowiednich wymiarów budkę lęgową lub karmnik, lub poidelko dla ptaków bądź innych zwierząt lub hotel dla owadów.
***	Rozpoznaje rośliny i zwierzęta występujące w jego/jej regionie. Organizuje wycieczki przyrodnicze w sposób bezpieczny dla uczestników i natury.
1.	Rozpoznałem/am i opowiedziałem innym osobom o życiu co najmniej 10 występujących w moim otoczeniu roślin i zwierząt: – przynajmniej 2 gatunki drzew lub krzewów, – przynajmniej 1 ptaka, 1 płaza, 1 owada, 1 pajęczaka, 1 skorupiaka i 1 mięczaka.
2.	Spędziłem/am dzień na łonie natury, dokonując obserwacji przyrodniczych samodzielnie (ewentualnie pod opieką osoby dorosłej) i dokumentując ten fakt w dowolnej formie. Swoimi wrażeniami podzieliłem/am się z resztą zastępu.
3.	Wyjaśniłem/am harcerzom z zastępu rolę martwego drewna w lesie. Nauczyłem/am ich, co z tego wynika i jakiego drewna należy używać na ogniska.
4.	Zorganizowałem/am co najmniej jedną wycieczkę zastępu do jednego z miejsc chroniących przyrodę (obszar Natura 2000, park krajobrazowy, rezerwat, park narodowy). Zaprezentowałem/am walory przyrodnicze wybranego miejsca.
****	Rozpoznaje rośliny i zwierzęta występujące w Polsce. Bierze czynny udział w inicjatywach mających na celu ochronę przyrody.
1.	Skompletowałem/am biblioteczkę (książki, artykuły, foldery, adresy stron internetowych) o tematyce ekologicznej. Przeprowadziłem/am zbiórkę na temat znaczenia przyrody dla zdrowia człowieka oraz potrzeby jej ochrony przed zagrożeniami cywilizacyjnymi.
2.	Poznałem/em kilka gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem w Polsce. Wziąłem/wzięłam udział w akcji na rzecz ochrony gatunków rodzimych (np. akcje reintrodukcji, akcje ochrony ptaków migrujących na wiosnę, wyznaczania/monitorowania stref ochronnych, akcji liczenia raków).
3.	Nauczyłem/am się reagować na typowe działania szkodliwe dla środowiska naturalnego (np. wypalanie traw, wyrzucanie odpadów do lasu, zabieranie dzikich zwierząt, rozpalanie ognia w miejscach zabronionych, niszczenie środowiska, wycinka drzew dziuplastych). Wykazałem/am się przynajmniej raz czynną postawą w obliczu szkodliwych zachowań.
4.	Zapoznałem/am się z celami i działaniami kilku organizacji ekologicznych. Przez co najmniej pół roku współpracowałem/am z jedną z nich.

PRZYJACIEL/PRZYJACIÓŁKA ROŚLIN

NOWA SPRAWNOŚĆ!!!

Wskazówki dla drużynowego: Szukając różnych obiektów chronionej przyrody, najlepiej zajrzeć do „Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody” (www.crfop.gdos.gov.pl).

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
*	Rozpoznaje podstawowe rośliny uprawiane w polskich domach i ogródkach czy rosnące w lasach i na łąkach. Sadzi i opiekuje się roślinami.
1.	Wyhodowałem/am z nasion, pestek lub cebulek wybraną przez siebie roślinę, opiekowałem/am się nią i udokumentowałem/am np. na zdjęciach etapy jej wzrastania i przedstawiłem/am je na zbiórce.
2.	Odwiedziłem/am ogród botaniczny (lub byłem/am na łące, w lesie, w polu itp.) i opowiedziałem/am na zbiórce o swoich obserwacjach dotyczących występującej tam roślinności.
3.	Opiekowałem/am się roślinami w domu, w harcówce, w szkolnej pracowni lub na działce przez cały okres próby na sprawność.
**	Zna rośliny chronione, w tym też takie, które wymagają w naszym kraju specjalnej troski.
1.	Odnalazłem/am i odwiedziłem/am w swojej okolicy co najmniej dwa drzewa/grupy drzew – pomniki przyrody.
2.	Opowiedziałem/am w drużynie o interesujących roślinach występujących w rezerwacie przyrody w mojej okolicy.
3.	Przygotowałem/am w ciekawej formie informację o wybranych 15 roślinach chronionych występujących w Polsce i przedstawiłem/am ją na zbiórce zastępu, drużyny lub w klasie. Celem mojej prezentacji było zapobieżenie niszczeniu roślin chronionych wynikającemu z niewiedzy, dlatego co najmniej połowa prezentowanych roślin to takie, na które możemy natrafić w swoim otoczeniu.
***	Działa na rzecz ochrony roślin.
1.	Przedstawiłem/am na zbiórce drużyny w ciekawy sposób wybrane gatunki roślin występujących na świecie, zagrożonych wyginięciem („czerwona księga”).
2.	Poprowadziłem/am wycieczkę zastępu/drużyny w celu poznania środowiska roślinnego najbliższej okolicy. Ciekawie opowiedziałem o co najmniej 8 roślinach, które napotkaliśmy (np. na łące, w lesie). Przygotowując wyprawę, korzystałem ze swoich zbiorów: albumów, atlasów, zielników, zbiorów cyfrowych itp. na temat roślin.
3.	Zorganizowałem/am i poprowadziłem/am wyprawę zastępu/drużyny do ogrodu botanicznego, parku narodowego, rezerwatu przyrody albo muzeum przyrodniczego.

ZIELARZ/ZIELARKA

NOWA SPRAWNOŚĆ!!!

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
**	Zna podstawowe zioła występujące w Polsce. Potrafi je wykorzystać.
1.	Znalazłem/am w lesie i na łące co najmniej 6 roślin jadalnych, które zebrałem w celu wykorzystania.
2.	Przygotowałem/am napar (herbatę) z pokrzywy, mięty, rumianku lub innego zioła.
3.	W czasie wędrowki zastępu pokazałem/am innym harcerzom/harcerkom miejsce występowania co najmniej 3 roślin użytkowych (opowiedziałem/am o ich zastosowaniu) i co najmniej 3 trujących (wyjaśniłem/am dlaczego należy ich unikać).
***	Zna zasady zbierania i przechowywania ziół.
1.	Samodzielnie wysuszyłem/am i odpowiednio spakowałem/am przyprawy, które następnie wzięłem/wzięłam na biwak – np. bazylię, natkę pietruszki itp., w tym co najmniej jedną przyprawę samodzielnie znaną w terenie.
2.	Przyrządziłem/am ziołowy środek przydatny w leczeniu, kosmetyce, w gospodarstwie domowym.
3.	Prowadziłem/am zbiór roślin (zgodnie z kalendarzem ich zbierania). Zebrałem/am, zasuszyłem/am i przechowałem/am co najmniej 3 wybrane rośliny, tak aby nie straciły swoich właściwości.
4.	Zorganizowałem/am i poprowadziłem/am wyprawę zastępu/drużyny na łąkę lub do lasu w celu zbierania ziół.
****	Korzysta z darów lasu i łąki do przyrządzania posiłków we wszystkich porach roku. Propaguje ziołolecznictwo.
1.	Przygotowałem co najmniej 8 potraw (minimum 4 ciepłe) z wykorzystaniem samodzielnie zebranych, dziko rosnących owoców i ziół (przy wykorzystaniu dodatkowo takich produktów jak kasza, mąka i miód).
2.	Potrafię zebrać „w terenie” rośliny jadalne o każdej porze roku. Przygotowałem/am posiłek leśny na wypadzie zastępu/drużyny wiosną, latem, jesienią i zimą.
3.	Przygotowałem/am do apteczki drużyny zestaw ziół oraz krótki opis sposobu ich stosowania.
4.	Przeprowadziłem zbiórkę w zastępie/drużynie na temat stosowania ziół w domowym leczeniu.

FLORYSTA/ FLORYSTKA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
**	Rozpoznaje najpopularniejsze kwiaty ogrodowe, doniczkowe i polne. Pielęgnuje własny ogródek kwiatowy. Układa bukiety kwiatowe, korzystając z roślin sezonowych.
1.	Rozpoznałem/am co najmniej 15 różnych kwiatów w tym kwiaty ogrodowe, doniczkowe i polne.
2.	Pielęgnowałem/am w czasie próby własny ogródek kwiatowy (np. na klombie, w doniczkach, na działce) składający się co najmniej z kilku gatunków.
3.	Dowiedziałem/am się, w jakich miesiącach i porach roku kwitną w Polsce poszczególne kwiaty. Ułożyłem/am 3 bukiety, w tym jeden wyłącznie z roślin sezonowych.
***	Pielęgnuje rzadkie lub trudne w uprawie kwiaty. Układa bukiety kwiatowe, świadomie korzystając z polskich kwiatów. Korzysta z kwiatów w celach dekoracyjnych.
1.	Dowiedziałem/am się, jakie kwiaty można uprawiać w Polsce, a jakie sprowadza się z zagranicy. Ułożyłem/am 3 bukiety składające się wyłącznie z polskich kwiatów.
2.	Pielęgnowałem/am w czasie próby rzadki lub trudny w uprawie okaz kwiatu. Swoje doświadczenia z uprawy przedstawiłem/am w zastępie.
3.	Wykonałem/am jedno z poniższych zadań : a) Zastosowałem/am suszone kwiaty i inne rośliny do wykonania różnych ozdób (np. kartek urodzinowych, zakładek do książki, kolczyków). b) Dowiedziałem/am się co to jest „ikebana”. Wykonałem/am kwiatową dekorację na wybraną uroczystość w rodzinie, szkole lub drużynie.

OGRODNIK/ OGRODNICZKA

NOWA SPRAWNOŚĆ!!!

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
**	Rozpoznaje nasiona popularnych warzyw. Hoduje własne warzywa. Przygotowuje warzywa do przechowywania podczas zimy.
1.	Rozpoznałem/am nasiona popularnych warzyw np. marchwi, pietruszki, sałaty, ogórków i buraczków.

2.	Wyhodowałem/am samodzielnie co najmniej 5 warzyw z nasion lub rozsady. Starłem/am się nie korzystać z nawozów sztucznych oraz oszczędnie gospodarowałem/am wodą (np. łapałem/am deszczówkę).
3.	Przygotowałem/am wybrane warzywa do przechowania podczas zimy.
***	Rozpoznaje nasiona mniej popularnych warzyw. Samodzielnie prowadzi własny ogródek warzywny.
1.	Rozpoznałem/am nasiona rzadziej hodowanych warzyw np. karczochów, dyni, jarmużu, rzepy i rukoli.
2.	Zaplanowałem/am i przeprowadziłem/am siew i zbieranie plonów na działce lub w ogrodzie. Nie korzystałem/am z nawozów sztucznych oraz oszczędnie gospodarowałem/am wodą (np. łapałem/am deszczówkę).
3.	Przygotowałem/am kompost z odpadów ogrodniczych. Nawoziłem/am swoje uprawy bez stosowania środków chemicznych.
4.	Prowadziłem/am mały ogródek permakulturowy, np. grządkę podwyższoną lub ogród w pojemniku drenażowym na balkonie.

SADOWNIK/ SADOWNICZKA

NOWA SPRAWNOŚĆ!!!

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
***	Rozpoznaje typowe drzewa owocowe. Bierze udział w pielęgnacji sadu. Bierze udział w zbiorze owoców lub ich zabezpieczeniu na zimę.
1.	Rozpoznałem/am po pniach i liściach popularne drzewa owocowe np. jabłonie, grusze, śliwy, wiśnie, czereśnie oraz krzewy owocowe np. maliny, porzeczki, winorośl.
2.	Wziąłem/wzięłam udział w sadzeniu drzew owocowych lub krzewów jagodowych.
3.	Wziąłem/wzięłam udział w całorocznej pielęgnacji sadu np. przycinaniu drzew i krzewów, szczepieniu drzewek, zabezpieczeniu go przed szkodnikami itp.
4.	Wykonałem/am co najmniej jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wziąłem/wzięłam udział w zbiorze owoców. Prawidłowo ułożyłem/am je w skrzynce/pojemniku i przygotowałem/am do transportu. ▪ Wziąłem/wzięłam udział w przygotowaniu owoców do składowania przez zimę.

LEŚNIK

NOWA SPRAWNOŚĆ!!!

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
***	Obserwuje życie lasu w różnych porach dnia i roku. Pełni służbę na rzecz lasu.
1.	Obserwowałem/am życie lasu o świcie, o zmierzchu i w nocy. Wytropiłem/am zwierzę i obserwowałem/am jego życie. Poszerzyłem swoją wiedzę o zwyczajach tego zwierzęcia w książkach, telewizji lub Internecie. Przedstawiłem swoje obserwacje i zdobytą wiedzę w dowolnej formie (opowieść przy ognisku, wpis w Internecie itp.).
2.	Odbyłem/am obchód lasu z leśnikiem lub z harcerzem posiadającym stawność ****. Wykazałem/am się znajomością drzew i umiejętnością rozpoznawania ich wieku.
3.	Zorganizowałem/am dla swojego zastępu w porozumieniu z leśnikiem całodzienną służbę na rzecz lasu (prace w szkółce, przy oczyszczaniu pasów przeciwpożarowych, sadzeniu drzew itp.).
****	Działa na rzecz ochrony lasów. Popularyzuje wiedzę o lasach.
1.	Brałem/am udział w całodziennych pracach leśnych – w co najmniej w 3 rodzajach: zbieranie nasion, siew nasion, dołowanie sadzonek, sadzenie, pielęgnowanie upraw, sprzątanie zrębu.
2.	Podczas indywidualnych wędrówek (lub z przyjacielem) poznałem/am najbliższe lasy. Poprowadziłem/am zastęp/drużynę/patrol na wyprawę do lasu. Pokazałem/am różne gatunki drzew i krzewów oraz rośliny będące pod ochroną; miejsca gdzie można znaleźć grzyby, jagody i zioła oraz szlaki wędrówek zwierząt leśnych.
3.	Zorganizowałem/am zbiórkę w terenie dla zastępu/drużyny/patrolu poświęconą lasom. Pokazałem/am różnice między lasami naturalnymi (puszczami) a lasem gospodarczym (uprawą leśną) i zaprezentowałem/am korzyści płynące z jednego i drugiego rodzaju lasów. Zapoznałem/am uczestników zbiórki z rodzajami drewna pozyskiwanymi z lasu i dalszym jego wykorzystaniem.

ZNAWCA GRZYBÓW/ ZNAWCZYNI GRZYBÓW

Wskazówki dla drużynowego: W realizacji tej sprawności trzeba zachować bezpieczeństwo harcerzy, szczególnie gdy zdobywana jest w warunkach obozowych.

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
**	Rozpoznaje popularne gatunki grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących. Bierze udział w grzybobraniach oraz przygotowaniu grzybów do suszenia lub marynowania. Przygotowuje posiłki z wykorzystaniem grzybów jadalnych.
1.	Rozpoznałem/am co najmniej 5 grzybów jadalnych (np. borowika szlachetnego, maślaka zwyczajnego, podgrzybka brunatnego, czubajkę kanię, pieprznika jadalnego), 5 grzybów niejadalnych (np. gąskę białawą, gąskę siarkową, aksamitówkę złotą, gołąbka krwistego, lisówkę pomarańczową) oraz 5 grzybów trujących (np. muchomora sromotnikowego, muchomora czerwonego, borowika szatańskiego, borowika purpurowego, strzępiaka ceglatego). Uwieczniłem/am je na zdjęciach.
2.	Wzięłem/wzięłam udział w grzybobraniu w 3 różnych lokalizacjach. Zbierałem/am grzyby nie niszcząc grzybni i ściółki.
3.	Wzięłem/wzięłam udział w myciu grzybów po zebraniu, a także przygotowaniu ich do suszenia lub w marynowaniu.
4.	Pod nadzorem osoby dorosłej przygotowałem/am posiłek z wykorzystaniem grzybów (np. sos do mięsa, zupę).

PRZYJACIEL ZWIERZĄT/ PRZYJACIÓŁKA ZWIERZĄT

NOWA SPRAWNOŚĆ!!!

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
*	Zna zwierzęta żyjące dziko w swojej najbliższej okolicy i wie, jak można im pomagać. Wie, jak powinno opiekować się wybranymi zwierzętami domowymi.
1.	Przygotowałem/am dla zastępu quiz, grę planszową itp. wymagającą rozpoznania na zdjęciach lub rysunkach minimum 15 gatunków zwierząt żyjących dziko w Polsce.
2.	Wykonałem/am jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Obserwowałem/am przez miesiąc życie mojego zwierzęcia domowego, zapisywałem/am najciekawsze spostrzeżenia, opowiedziałem/am o nich na zbiórce zastępu. ▪ Umówiłem/am się z kimś na regularne wyprowadzania psa lub opiekę nad czyims zwierzęciem przez miesiąc.
3.	Dowiedziałem/am się i opowiedziałem/am zastępowi, jakie dzikie zwierzęta (w tym ptaki) zamieszkują najbliższe tereny i jak można im pomagać. Pomogłem/am zwierzętom sam/a lub w ramach zorganizowanej akcji np. w zimowym dokarmianiu, budowaniu budek lęgowych, przenoszeniu skrzeku, budowaniu płotków dla ptaków.
**	Pogłębia swoją wiedzę o świecie zwierząt dzikich i domowych oraz o zasadach opieki/pomocy zwierzętom. Propaguje wiedzę o świecie zwierząt.

1.	Wiem, jakie niebezpieczne zwierzęta żyją w Polsce. Opowiedziałem/am członkom/członkiniom mojego zastępu przed wyprawą do lasu jak należy postępować w przypadku spotkania z nimi.
2.	Wiem, jak odpowiednio zachowywać się w lesie, aby nie płoszyć zwierzyny i nie tworzyć dla niej zagrożenia. Podczas wycieczki do lasu lub na łąkę wykonałem/am co najmniej jedno z zadań: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozpoznałem/am tropy kilku dzikich zwierząt (np. dzika, sarny, zająca) i utrwaliłem/am je (np. wykonałem/am zdjęcie, odlew). ▪ Nagrałem/am odgłosy ptaków, sfotografowałem/am je, zebrałem/am ich pióra. ▪ Rozpoznałem/am i nagrałem/am głosy pięciu żyjących tam zwierząt. Zaprezentowałem/am moje zdobycze na zbiórce zastępu.
3.	Wykonałem/am co najmniej jedno z poniższych zadań: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przeczytałem/am poradnik dotyczący opieki nad wybranym zwierzęciem. Wybrałem/am z niego 5 najciekawszych według mnie informacji i przedstawiłem/am je w zastępie. ▪ Poszedłem/poszłam ze swoim zwierzęciem do weterynarza lub samodzielnie sprawdziłem/am stan zdrowia zwierzęcia na podstawie wiarygodnego poradnika.
***	Jest znawcą zwyczajów zwierząt. Zna obowiązujące prawo dotyczące ochrony zwierząt i potrafi przekazać swoją wiedzę innym.
1.	Podczas samodzielnej wyprawy do lasu obserwowałem/am wybrane zwierzę i podążałem/am jego śladem, dokumentując jego życie (w sposób bezpieczny dla niego i dla mnie). Przedstawiłem/am jego zwyczaje na forum zastępu/drużyny.
2.	Zorganizowałem/em dla zastępu wyprawę do lasu, muzeum przyrodniczego lub zoo. Opowiedziałem/am o wybranych gatunkach zwierząt.
3.	Przedstawiłem/am na forum zastępu/drużyny wybrane gatunki zwierząt żyjących na całym świecie, zagrożonych wyginięciem („czerwona księga”). Opowiedziałem/am o produktach pochodzących z nielegalnego handlu zagrożonymi gatunkami, zwracając uwagę na wyroby popularnie przywożone jako pamiątki z wakacji. Opowiedziałem/am na zbiórce zastępu lub w klasie szkolnej o tym, jakie zwierzęta można hodować w domu w Polsce zgodnie z obowiązującym prawem.
4.	Przez 2 tygodnie doradzałem/am młodszemu rodzeństwu lub członkowi drużyny w opiece nad zwierzęciem domowym. Zrobiłem/am dla niego listę dobrych praktyk w opiece nad zwierzętami (np. niepozostawianie w samochodzie, zapewnianie wody do picia itp.).
****	Bierze czynny udział w ochronie zwierząt i propagowaniu stylu życia, który minimalizuje ich cierpienie.
1.	Zorganizowałem/am dla swojego zastępu/drużyny służbę na rzecz zwierząt.
2.	Nawiązałem/am współpracę z wybranym leśnictwem, parkiem narodowym lub organizacją zajmującą się ochroną zwierząt. Wziąłem/wzięłam udział jako wolontariusz w akcji organizowanej przez te instytucje np. liczeniu zwierząt, obrączkowaniu ptaków itp.
3.	Dokonałem/am przeglądu używanych przez siebie produktów (np. kosmetyków, produktów spożywczych). Wylimitowałem te, których produkcja powoduje szkody w świecie zwierząt (np. testowane na zwierzętach, zawierające olej palmowy, pochodzenie z niezrównoważonych hodowli).

HODOWCA/HODOWCZYNI (PTAKÓW, GRYZONI, DROBIU, RYB)

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
**	Świadomie prowadzi hodowlę wybranych zwierząt (np. ptaków, gryzoni, drobiu, ryb).
1.	Przed założeniem hodowli dowiedziałem/am się z rzetelnego źródła wiedzy, w jaki sposób należy dbać o interesujące mnie zwierzęta. Dowiedziałem/am się, które zwierzęta hodowlane są obce/inwazyjne i jakie są konsekwencje ich umyślnego lub przypadkowego uwolnienia do środowiska naturalnego. Oceeniłem/am swoje możliwości i po uzyskaniu zgody rodziców/opiekunów dokonałem/am wyboru zwierząt do hodowli.
2.	Przygotowałem/am dla swoich zwierząt właściwe pomieszczenia i przynajmniej od 2 miesięcy utrzymuje je w stałej czystości.
3.	W trakcie trwania próby (przynajmniej 2 miesiące) samodzielnie karmiłem/am swoje zwierzęta. W przypadku własnej niedyspozycji zapewniłem/am sobie zastępstwo.
4.	Zaprezentowałem/am na zbiórce zastępu wyhodowane przez siebie zwierzęta, opowiedziałem/am o ich zwyczajach, sposobach żywienia i zapobiegania chorobom.
***	Świadomie kultywuje hodowlę wybranych zwierząt (np. ptaków, gryzoni, drobiu, ryb).
1.	Dbam o zdrowie moich zwierząt, wykonując <u>jedno z poniższych zadań</u> : a) Zapewniłem/am moim zwierzętom wizytę weterynarza, b) zaszczepiłem/am moje zwierzęta, c) zweryfikowałem/am swoje dotychczasowe praktyki hodowlane w fachowych książkach, czasopiśmie, portalach.
2.	Przygotowałem/am dla swoich zwierząt wyposażenie zwiększające komfort miejsca ich codziennego przebywania (np. zabawkę, wybieg).
3.	Dostosowałem/am dietę moich zwierząt do ich indywidualnych potrzeb. W trakcie trwania próby (przynajmniej 4 miesiące) samodzielnie karmiłem/am swoje zwierzęta. W przypadku własnej niedyspozycji zapewniłem/am sobie zastępstwo.
4.	Zabrałem/am członków mojego zastępu na wizytę, podczas której oglądaliśmy moją hodowlę.

PSZCZELARZ/ PSZCZELARKA

Wskazówki dla drużynowego: brak

	Idee i zadania kolejnych poziomów trudności:
--	--

**	Umie odróżnić pszczołę od innych podobnych owadów, wie jak się zachowuje i co produkuje.
1.	Przygotowałem/am plakat/prezentację na temat różnic w wyglądzie między pszczołami, osami, trzmielami i szerszzeniami. Zaprezentowałem/am go na zbiórce zastępu/drużyny i opowiedziałem/am o tym, co pożytecznego robią pszczoły i trzmiele.
2.	Obserwowałem/am pracę pszczół na łące lub w ogrodzie. Opowiedziałem/am członkom mojego zastępu, co zaobserwowałem/am.
3.	Posmakowałem/am co najmniej 3 różne rodzaje miodu (np. rzepakowy, lipowy, gryczany, spadziowy, wielokwiatowy, manuka) i podjąłem/jęłam próbę opisania różnic w ich smakach.
4.	Wybrałem/am się do sklepu pszczelarskiego w swojej okolicy lub zajrzałem/ma do sklepu internetowego dla pszczelarzy. Opowiedziałem/am, co ciekawego tam widziałem/am.
***	Umie rozpoznać pszczele produkty, wie, jak się je pozyskuje. Pomaga owadom zapylającym.
1.	Wziąłem/wzięłam udział w kręceniu miodu.
2.	Rozpoznałem/am co najmniej 5 rodzajów roślin miododajnych występujących w Polsce. Obserwowałem/am jak pszczoły zbierają z nich nektar i pyłek kwiatów.
3.	Przygotowałem/am plakat/prezentację o co najmniej 3 produktach pszczelich i ich właściwościach.
4.	Zbudowałem/am hotel dla owadów zapylających, zademonstrowałem/am go innym wyjaśniając, czemu praca tych owadów jest ważna.
****	Interesuje się życiem pszczół, dzieli się swoją wiedzą z innymi. Bierze udział w pracach w pasiece.
1.	Od wiosny do jesieni pracowałem/am w pasiece i stworzyłem/am relację ze swoich działań w dowolnej, atrakcyjnej formie (np. zdjęcia, pamiętnik, filmy, relacja w mediach społecznościowych).
2.	Wziąłem/wzięłam udział w zabezpieczaniu pszczół przed zimą.
3.	Poznałem/am właściwości lecznicze produktów wytwarzanych przez pszczoły. Skorzystałem z dwóch z takich produktów odpowiednio do okoliczności.
4.	Opisałem/am i spopularyzowałem właściwości co najmniej 5 produktów pszczelich (na zbiórkach lub w mediach społecznościowych).
5.	Zorganizowałem/am wycieczkę zastępu/patrolu/drużyny do pasieki. Pokazałem/am jak zabezpieczyć się przed użądleniem podczas pracy w pasiece. Przedstawiłem/am zasady zachowania podczas pracy przy pszczołach.